

10 Nabovenner – eller arvefjender?

Faglige kommentarer

Da krigene blev glemt

I slutningen af 1700-tallet udviklede opfattelsen af nationen og det nationale sig. Filosofer som Herder skrev, at folk, som havde samme sprog, kultur og historie, hørte naturligt sammen i et fællesskab, som blev betegnet som en nation. Ideelt set skulle hver nation have deres eget land, en nationalstat. Mange mente, at det nationale var vigtigere end alle andre slags fællesskaber, som f.eks. klasser.

I begyndelsen af 1800-tallet rummede de fleste europæiske stater forskellige folk eller nationer. Danskere, nordmænd og svenskere forstod hinandens sprog, og folk i Skandinavien levede næsten på samme måde. Meget historie var også fælles. Nogle år efter freden i Kiel 1814, hvor forholdet mellem Danmark og Sverige var anspændt, opstod der i 1830'erne en forestilling om, at det tre skandinaviske lande havde meget til fælles, og det ville styrke de tre lande, hvis de arbejdede tættere sammen. Nogle mente endda, at landene på længere sigt skulle samles til én stat. På den måde ville landene stå stærkere over for de tyske stater, som også nærmede sig hinanden, og som på et tidspunkt formentlig ville blive sluttet sammen til én nationalstat.

Bestræbelserne på et større samarbejde mellem de tre lande kaldes skandinavisme. I Danmark havde ideen om et forenet Skandinavien først og fremmest tilslutning blandt studerende og borgere i København, mens det næppe var noget, som bønderne bekymrede sig om. Der blev holdt møder, hvor der blev holdt svulstige taler og sunget om det nordiske fællesskab. At Danmark-Norge og Sverige i flere hundrede år havde udkæmpet et stort antal blodige krige blev glemt eller fortrængt.

Før krigen i 1864 mødtes den danske konge Frederik 7. og den svenske Karl 15. i festligt lag. Karl 15. lovede, at skulle Danmark komme i krig med Preussen og andre tyske stater, ville den svenske hær naturligvis komme Danmark til undsætning. Men på det tidspunkt havde både Danmark og Sverige-Norge fået en slags folkestyre. Så da krigen nærmede sig, meddelte den svensk-norske regering den danske, at man ikke ville støtte Danmark militært. Både svenske og norske soldater deltog dog på dansk side i 1864-krigen, men de var alle frivillige og ikke udsendt af den svenske stat.

Der blev dog også indført politiske tiltag, der skulle få de tre lande til at nærme sig hinanden. Således blev der i 1870'erne indført en fælles mønt, kronen, i de tre lande. Men i løbet få år fik de tre landes kroner dog forskellige værdi. Siden har de nordiske stater udbygget samarbejdet på en række andre områder. F.eks. har det siden 1950'erne ikke været nødvendigt at vise pas, når man rejste mellem landene. Og folk fra ét nordisk land kan frit flytte til et andet og få uddannelse og arbejde der.

Triggere - I gang med emnet

Brainstorm

I grupper kan eleverne brainstorme over spørgsmålene:

- Hvordan er nordmændene?
- Hvordan er svenskerne?

- Hvad er typisk norsk?
- Hvad er typisk svensk?

Noteres evt. i en fælles Padlet eller på labels. Bagefter ordnes udsagnene i, hvilke der er positive, negative og neutrale. Efterfølgende drøfter klassen, hvor opfattelserne kommer fra, og om der er sammenhænge mellem de konflikter mellem Danmark-Norge og Sverige, eleverne evt. arbejdet med i forløbet.

Forslag til undervisningsforløb

Kilderne til Skandinavisme

Skal hovedvægten i forløbet lægges på elevernes arbejde med temaets kilder, må det tage afsæt i spørgsmål, der udformes som historiske problemstillinger. Spørgsmålene kan f.eks. udspringe af elevernes arbejde med en trigger – og som læreren evt. giver en retning.

Kilderne som supplement til læremiddel

Kilderne kan bruges til at uddybe og måske nuancere læremidlets fremstilling, og man kan gøre brug af de forslag til spørgsmål og opgaver, der er udarbejdet til de enkelte kilder.

Forenklede Fælles Mål

Herunder er forslag til kompetenceområder, -mål, færdigheds- og vidensmål og udspil til læringsmål til 5.-6. klasse og 7.-9. klasse. De skal justeres, så de passer til de konkrete elever og det forløb, der arbejdes med.

Kompetenceområder og -mål	Færdigheds- og vidensmål	Til inspiration: Færdighedsmål omsat til læringsmål
Kronologi og sammenhæng Eleven kan sammenligne væsentlige træk ved historiske perioder	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan placere historiske perioder i absolut kronologisk sammenhæng • Eleven har viden om historiske perioders tidsmæssige placering 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan tidsmæssigt placere begivenheder fra 1800-tallet til nutiden, der er vigtige i det nordiske samarbejde
Kildearbejde Eleven kan med afsæt i enkle problemstillinger anvende kildekritiske begreber til at gøre rede for fortolkninger af fortiden	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan identificere historiske problemstillinger • Eleven har viden om kendetegn ved historiske problemstillinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan give eksempler på relevante spørgsmål, der knytter sig til udviklingen i det nordiske samarbejde
Historiebrug Eleven kan perspektivere egne og andres historiske fortællinger i tid og rum	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan analysere brug og funktion af fortalt historie • Eleven har viden om særtræk ved fortalt historie 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan give eksempler på, historiske forhold, der stadig har betydning for forholdet mellem de nordiske lande • Eleven kan gøre rede for, hvordan nordisk historie har betydning for relationen mellem de nordiske lande i

		dag
--	--	-----

Opgaver

Et skandinavisk fællesskab?

- I grupper kan eleverne diskutere grunde til, hvorfor skandinavismen opstod på trods af, at Danmark-Norge og Sverige havde udkæmpet adskillige blodige krige siden middelalderen.
- På gruppen eller på klassen kan man perspektivere til andre lande og folk, der tidligere har haft langvarige konflikter. Er udviklingen gået på samme måde som i de skandinaviske lande? Hvorfor?
- I grupper kan give eksempler på, hvad vi som danskere og Danmark har til fælles med nordmændene og Norge samt svenskerne og Sverige – og hvad der adskiller os?

Evaluering

Tidslinje

Hvis klassen har arbejdet med flere af temaerne i emnet, er det oplagt, at eleverne indsætter afgørende begivenheder på en tidslinje. Brug f.eks. Tiki-Toki, der er en del af skoletube-pakken.

Elevstillede spørgsmål

I grupper kan elever udarbejde 1-3 sæt af spørgsmål til hvert tema, klassen har arbejdet med. Hvert sæt skal rumme spørgsmål til følgende kategorier, som skal være rettet mod forholdet mellem Danmark og Sverige:

- a) Hvem var ... (f.eks. "Hvem var Christian 2.?")
- b) Hvad var ... (f.eks. "Hvad var Det stockholmske Blodbad?")
- c) Hvorfor ... eller hvad var årsagen til (f.eks. "Hvorfor udbrød Torstenssonkrigen?")
- d) Udsagn der lægger op til vurderinger og begrundelser (f.eks. "Er det rimeligt, at Christian 2. i ældre svenske historiebøger omtales som Christian Tyran? Hvorfor?")

En anden gruppe forsøger at besvare spørgsmålene – enten mundtligt eller skriftligt. Man kan også lave en Padlet, og alle elever i klassen kan deltage i besvarelsen.

10 Nabovenner – eller arvefjender? – spørgsmål til kilderne

1. Skandinavismens fødselsdag

- Læs kildetekst 1: Hvad mener ophavsmanden (diplomaten) med "naturligt" og "unaturligt"?
- Læs kildetekst 2: Hvad binder ifølge ophavsmanden (Tegnér) Danmark og Sverige sammen?
- Adam Oehlenschläger skrev flere digte, hvor fællesskabet mellem de skandinaviske lande blev nævnt. Find eksempler. Overvej om Oehlenschlägers beskrivelse af det skandinaviske fællesskab også gælder i dag.
- Se billedkilde: Hvorfor hædrer Tegnér Oehlenschläger ved at sætte en laurbærkrans på hans hoved?
- Hvor kender du ellers den form for hædersbevis fra?

2. Skandinavismen og broderfolk

- Hvad skal kilden fortælle?
- Hvilke symboler anvender kilden?
- Også i dag har de nordiske lande et fælles symbol. Find ud af hvad det er.

3. Svensk hjælp

- Hvad er ophavsmandens (Stärbäck) holdning til, at Sverige skal hjælpe Danmark?
- Hvordan bruger ophavsmanden historien i sin argumentation?

4. Samarbejde med penge og pas

- Se kilde 1: I dag er møntenheden stadig ens i Danmark, Norge og Sverige. Men hvad er forskellen på en dansk, norsk og svensk krone?
- Hvorfor er der forskel på værdien af en dansk, svensk og norsk krone? (spørg evt. din lærer)
- Læs kilde 2: Hvad er fordele og ulemper ved at afskaffe pastvangen mellem lande?

5. Skånelandenes dag

Se kilde 1: Hvad arbejder Skåneländske Samling for?

Hvad er foreningens begrundelse herfor?

Tror du, at foreningen har en chance for at få sit mål opfyldt? Begrund.

Se kilde 2: Hvad symboliserer flaget for dig?

6. Vil Skåne tilbage til Danmark

Læs artiklen i BT:

- Hvad mener Peter Broberg, at Øresundsbroen vil få af betydning for Skåne og Danmark?
- Mener du, at han har fået ret? Begrund

7. Kongen der stjal

- Hvordan argumenter kilden for, at Skåne hører til Danmark?
- Hvad mener ophavsmanden med, at "ingen kan snyde naturen"?
- Mener du, at det nationale tilhørsforhold (om man er dansk, tysk, svensk osv.) ikke kan ændres? Begrund.

8. EM-Håndbold 2018

Læs kildetekst 1 og 2:

- Hvad er et for en fortid, som Flemming Toft henviser til?
- Har kampråbet "Nu skal svensken ha dada!" også forbindelse til historien? Begrund.
- Er du enig med Flemming Toft? Begrund.

Se billedkilde:

- Mener du, at "vi har hævn til gode" kun henviser til et tidligere nederlag i håndbold – eller handler det også om historie? Begrund.